

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยเสนอบทความ รายงาน ตลอดจนผลงานวิจัยที่มีสาระอันจะเป็นประโยชน์ต่องานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการผลิตครูโดยทั่วไป โดยเสนอตามลำดับดังนี้คือ การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูและจุดมุ่งหมายในการฝึก รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี การนิเทศ - ประสบการณ์วิชาชีพครู บทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู

คำว่า "ประสบการณ์วิชาชีพครู" มีความหมายค่อนข้างกว้าง กล่าวคือ เป็นประสบการณ์ทั้งหมดที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับนักเรียน นักศึกษา และบุคคลในระบับหรือกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมถึงการได้รับโอกาสในการสังเกต การเรียนการสอน ร่วมมือทำงาน ฝึกทำการสอนและกิจกรรมอื่น ๆ อันจะเสริมสร้างให้ผู้ที่จะเป็นครูเกิดการเรียนรู้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐาน ตลอดจนหลักการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการระบวนการเรียนการสอน (อัจฉรา ประไพตระกูล 2522: 1)

การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในปัจจุบัน มีจุดมุ่งหมายพอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อให้โอกาสแก่นักศึกษาครูที่จะนำทฤษฎีในวิชาหลักการศึกษา หลักการสอน จิตวิทยาเด็กและการเรียนรู้ ไปทดลองปฏิบัติ เพื่อจะได้เข้าใจและประยุกต์ใช้ทฤษฎีที่ได้เรียนไปแล้วให้ดีขึ้น
2. เพื่อให้ให้นักศึกษาครูมีโอกาสคุ้นเคยกับชีวิตความเป็นอยู่ของโรงเรียนจริง ๆ จะได้เข้าใจหน้าที่ของครูและความรับผิดชอบของครูดีขึ้น

3. เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจสภาพชุมชน และเข้าใจในวิธีการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่
4. เพื่อให้นักศึกษาที่ออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในโรงเรียนและชุมชน
5. เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพในการเป็นครู วัดความสามารถของตนเองในการเป็นครู และเป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ดีในการเป็นครู
6. เพื่อให้ศึกษาคณะมีโอกาสนำเสนอและชี้แจงข้อสงสัยของสถาบัน และของนักศึกษาเอง โดยมีบทบาทในการทำความเข้าใจในสถานการณ์ปฏิบัติงานและการปรับตัวให้เข้ากับครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในโรงเรียน
7. เพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามส่วนบุคคลของตัวเอง (Personal Growth) เพราะในการช่วยให้ผู้อื่นเจริญเติบโตขึ้น นักศึกษามีโอกาสช่วยตัวเองได้อย่างมากด้วย
8. เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความเป็นผู้นำในชั้นเรียน โดยการทำหน้าที่เป็นครูของนักเรียน ในขณะที่เดียวกันก็ได้แสดงความเป็นผู้ร่วมงานที่ดี โดยช่วยเหลือเพื่อนนักศึกษาและอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนทำหน้าที่สอนนักเรียน
9. เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการเตรียมงาน และรู้จักแบ่งเวลาการทำงานได้เหมาะสม (วิทยาลัยครูเลย 2526: คำนำ)

การปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนในสถานบันอุดมศึกษาที่ใกล้เคียงกันนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับภารกิจประสบการณ์จริงให้นักศึกษาได้เรียนรู้ และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ โดยมีหลักการและแนวคิดเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การปรับปรุงภารกิจประสบการณ์วิชาชีพให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ปทีป เมฆาคูวุฒิ (2526: 113-115) ได้เสนอแนวคิดพื้นฐานของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพไว้ 3 ประการดังนี้

1. การทดสอบทฤษฎีในสภาพการณ์จริง ประสบการณ์วิชาชีพ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามาก มีการประสานกันระหว่างทฤษฎีและสภาพการณ์จริง ๆ และนำทฤษฎีไปสู่

การปฏิบัติ ซึ่งทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ใฝ่หา และช่วยให้แต่ละคนมีสมรรถภาพสูงขึ้น ผู้เรียนระดับอุดมศึกษามีธรรมชาติของความเป็นผู้ใหญ่ ต้องการการเรียนรู้ในสิ่งที่มีความจริง (Relevance) มีความหมาย (Meaningfulness) และนำไปปฏิบัติได้ ต้องการเรียนรู้สภาพปัญหาที่แท้จริง โดยการเรียนรู้เข้าไปมีส่วนร่วมและช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ที่พึงปรารถนา

2. การสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการประสบการณ์วิชาชีพจะเป็นไปตามความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคนในด้านความต้องการ ความสนใจ และความสามารถ โดยการกำหนดสมรรถภาพขั้นค่าสูงและการ เปิดโอกาสให้นักศึกษาแต่ละคนแสดงสมรรถภาพเหล่านั้นได้ในเวลาเหมาะสม และตามความสามารถของแต่ละบุคคล

3. การพัฒนาตนเอง เมื่อนักศึกษามีโอกาสที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ก็จะเริ่มคิดถึงตนเองในค่านที่เกี่ยวกับบุคคลและสังคม ซึ่งจะช่วยพัฒนาความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีแนวทางของตนเองก่อนที่จะออกไปประกอบอาชีพนั้น ๆ

ประสบการณ์วิชาชีพที่จัดขึ้นตามแนวคิดพื้นฐานดังกล่าวมาแล้ว อาจแบ่งตามลักษณะการจัดกิจกรรมแบบ ซึ่งแพทริเซีย กรอส (Patricia Cross 1974: 114-115) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. ประสบการณ์แลกเปลี่ยนวัฒนธรรม (Cross Cultural Experience) คือ การที่นักศึกษาเข้าไปฝึกประสบการณ์อยู่ในสถานที่ที่มีสภาพวัฒนธรรม ความเป็นอยู่แตกต่างจากที่เขามีความเป็นอยู่ อาจเป็นการเข้าไปเป็นสมาชิกชั่วคราวในครอบครัวใดครอบครัวหนึ่ง หรืออาสาสมัคร ออกไปฝึกงานในท้องถิ่นต่าง ๆ

2. การฝึกหัดงาน (Pre - professional Training) เป็นการฝึกหัดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพก่อนที่จะออกไปสู่วิชาชีพอย่างแท้จริง นักศึกษาจะได้นำทฤษฎีมาทดลองปฏิบัติ รวมทั้งพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของเขาเองด้วย

3. การวิเคราะห์สถาบันหรือศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ (Institutional Analysis Career Exploration) คือ การที่นักศึกษาใช้เวลาส่วนหนึ่งลงไปคลุกคลีกับงานที่เขาต้องการศึกษา โดยมีอาจารย์นิเทศก์เป็นผู้คอยให้คำแนะนำ เพื่อพัฒนาทักษะ ทดสอบความสามารถ และความสนใจที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ นักศึกษาจะใกล้ชิดกับสถานบันและการทำเนิอาชีพอย่างมีระบบ โดยเปรียบเทียบกับทฤษฎีที่เรียนรู้นมา

4. ประสบการณ์การทำงาน (Work Experience) เป็นกระบวนการผสมผสานสิ่งที่เรียนรู้นมา กับสภาพการณ์ที่เป็นจริง ประสบการณ์ต้องจักชั้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่เห็นเกินชัด มีกำหนดเวลา รวมทั้งมาตรฐานขั้นต่ำสุดของสมรรถภาพนั้น ๆ

5. การฝึกงานบริการ (Service - Learning Internship) จักชั้นเพื่อฝึกให้นักศึกษามีความรับผิดชอบ เพื่อที่จะทำงานให้ตรงตามความต้องการของสังคม และเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย ในสถานที่ของเอกชน หรือของรัฐ ในระยะเวลาหนึ่ง

6. การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมือง (Social Political Action) ในการออกไปสู่ประสบการณ์แบบนี้ นักศึกษาจะได้มีโอกาสร่วมงานกับอาจารย์ในโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการพัฒนาชุมชน โครงการวิจัย หรือโครงการปฏิบัติต่าง ๆ หรือกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น

7. งานวิจัยภาคสนาม (Field Research) นักศึกษาอาจเลือกเรียนเป็นการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือทำเป็นโครงการวิจัยเป็นกลุ่ม โดยมีอาจารย์เป็นผู้ให้คำแนะนำ นอกจากนั้นอาจจักให้นักศึกษาเข้าร่วมงานในโครงการนอกสถาบันของตน เพื่อให้มีการพัฒนาตนเอง หรืออาจจะให้นักศึกษาทำในสิ่งที่เขาสนใจเป็นงานอดิเรกก็ได้

การจักประสบการณ์วิชาชีพในปัจจุบัน มักใช้หลายรูปแบบผสมผสานกัน แล้วแต่วัตถุประสงค์ของสถาบันต่าง ๆ ส่วนมากมักเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป เช่น อาจเริ่มจากการให้โอกาสนักศึกษาวิเคราะห์สถาบันหรือศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ การฝึกหัดงาน และตามด้วยประสบการณ์การทำงาน และโดยทั่วไปมิได้มีการกำหนดสัดส่วนของเวลาที่นักศึกษาระเรียนอยู่ในสถาบันและเวลาที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

หนังสือ ทัศนาคินทร์ (2511: 57-58) ได้กล่าวถึงโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ถือว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. มีจุดประสงค์ของการฝึกที่วางไว้อย่างแน่ชัด มีการตกลงจุดประสงค์นั้นอย่างชัดเจน มีนโยบายที่แน่นอน ทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนเข้าใจใ้ตรงกันทั้งวิธีการและหลักการ
2. มีการจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิเทศไว้อย่างรอบคอบ ชัดเจน เพื่อป้องกันความขัดแย้ง และทำงานโดยใช้เหตุ
3. นักศึกษาได้รับการ เตรียมตัวเบื้องต้นก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เช่น ใ้ทราบถึงสภาพความเป็นไปของโรงเรียนที่จะไปทำการฝึก หลักเกณฑ์ในการให้คะแนนการ สอน เป็นต้น
4. มีวิธีการที่จะช่วยให้ผู้กำเนินการโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทราบว่า นักศึกษาที่จะออกไปทำการฝึกมีความพร้อม เช่น มีการตรวจสอบถึงบุคลิกภาพและวุฒิภาวะทาง อารมณ์ รวมทั้งความแน่นอนทางวิชาการด้วย
5. มีระยะเวลาสำหรับการฝึกนานพอที่จะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจเกี่ยวกับการ ปฏิบัติต่อนักเรียนทั้งรายตัวและเป็นชั้น การปฏิบัติตัวคือเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และมี เวลาทำการสอนไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง
6. เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นค่านการ สอนหรือค่านกิจกรรมพิเศษ
7. มีกฎเกณฑ์และวิธีการที่เปิดทางให้นักศึกษาใ้ใช้ความคิดริเริ่ม มีอิสระใน การคิด และมีความกล้าที่จะลองใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการสอนด้วยตนเอง
8. ใ้เน้นการนิเทศการสอนอย่างเพียงพอแก่นักศึกษา
9. มีการศึกษาคือสื่อสารอย่างทั่วถึงและเพียงพอระหว่างผู้ใ้ร่วมอยู่ในโครงการ ใ้แก่ โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ อาจารย์นิเทศก์ ครูที่เลี้ยง หัวหน้าโครงการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู และนักศึกษา

10. จักให้มีการปฐมนิเทศอย่างเพียงพอสำหรับทุกฝ่ายที่มีส่วนในโครงการ ได้แก่ นักศึกษา ครูใหญ่ และครูอื่น ๆ ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ และอาจารย์ประจำรายวิชาต่าง ๆ ในสถาบันฝึกหัดครู

11. มีการประเมินผลโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งนี้ โดยการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ครูใหญ่ และนักศึกษา

รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา หลักสูตร
ปริญญาตรี 4 ปี

หลังจากที่คณะพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ทำให้สถาบันฝึกหัดครูทั้งหลายตระหนักถึงความจำเป็นที่จะปรับปรุงหลักสูตรของตนให้สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา

ในการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูครั้งนี้ สถาบันฝึกหัดครูที่ผลิตครูประถมศึกษา ตลอดจนหน่วยงานที่ใช่ครู หน่วยงานที่ผลิตหลักสูตรประถมศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมมือกันกำลังประสานสัมพันธ์ เพื่อเป็นการประหยัคและได้ประโยชน์ร่วมกัน โดยคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้แต่งตั้งอนุกรรมการขึ้นชุดหนึ่งเรียกว่า "คณะอนุกรรมการอำนวยการโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู" ประกอบด้วยอธิบดีกรมการฝึกหัดครู เป็นประธาน คณะที่คณะครูศาสตร์และคณะที่คณะศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูประถมศึกษาทุกแห่ง รองอธิบดีกรมต่าง ๆ และผู้เกี่ยวข้อง เป็นอนุกรรมการตามคำสั่งคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ 8/2522 12/2522 และ 9/2523

สำหรับโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จักให้มีคณะทำงานชุดหนึ่ง เรียกว่า "คณะพัฒนาหลักสูตร ในโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู" เพื่อปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูประถมศึกษาโดยเฉพาะ นับได้ว่าเป็นโครงการร่วมมือระหว่างสถาบันการฝึกหัดครู ที่ผลิตครูประถมศึกษาทั้งหมด

คณะกรรมการหลักสูตรในโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู ได้กำหนดรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้เป็นแนวทางปฏิบัติ ดังนี้คือ

ชั้นปีที่ 1 ใช้รูปแบบการวิเคราะห์สถานับหรือศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ (Institutional Analysis/Career Exploration) เป็นหลัก โดยให้นักศึกษาใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เป็นระยะเวลา 1 ภาคการศึกษาในระบบทวิภาค ออกไปสังเกตธรรมชาติและการทำงานของครูของเค็กประถมศึกษา สังเกตการจัดโรงเรียน และสังเกตพฤติกรรมในการทำงานของครูประถมศึกษา ภายใต้วามดูแลรับผิดชอบของอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาที่เกี่ยวข้อง และมีครูที่เลี้ยงเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่นักศึกษา

ชั้นปีที่ 2 รูปแบบที่ใช้จะเน้นหนักที่การฝึกหัดงาน (Pre - professional Training) ผสมผสานกับแบบการวิเคราะห์สถานับหรือศึกษาเกี่ยวกับอาชีพและแบบการฝึกงานบริการ (Service - Learning Internship) โดยจัดให้นักศึกษาออกไปสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพฤติกรรมกรรมการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา ฝึกการจัดหาการพัฒนา การใช้และการเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอน ฝึกการตรวจแบบฝึกหัดและแก้ไขเป็นรายบุคคล ฝึกการสร้างและใช้เครื่องมือในการประเมินผลการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ ฝึกการจัดกิจกรรมการปกครองและการให้บริการแก่นักเรียน ทั้งนี้ นักศึกษาจะอยู่ในความดูแลและรับผิดชอบของครูที่เลี้ยงและอาจารย์ผู้สอนประจำวิชาที่เกี่ยวข้อง นักศึกษาจะใช้เวลาออกฝึกงานในโรงเรียนประถมศึกษาประมาณ 6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เป็นระยะเวลา 1 ภาคการศึกษาในระบบทวิภาค

ชั้นปีที่ 3 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะเน้นหนักในเรื่องของการฝึกหัดงาน การฝึกงานบริการ ผสมผสานกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม (Social Action) และการวิเคราะห์สถานับหรือศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ นักศึกษาต้องใช้เวลาฝึกงานประมาณ 8-9 ชั่วโมงต่อสัปดาห์เป็นเวลา 2 ภาคการศึกษาในระบบทวิภาค โดยนักศึกษาต้องฝึกเตรียมบทเรียนและทดลองสอนบทเรียนสั้น ๆ ในชุดภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ช่วยงานแนะแนวในโรงเรียน

และฝึกปฏิบัติงานพัฒนาโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้ นักศึกษาจะอยู่ในความควบคุมดูแลและให้คำแนะนำของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ผู้สอนประจำหน่วยที่เกี่ยวข้อง

ชั้นปีที่ 4 เน้นประสบการณ์การทำงาน (Work Experience) ผสมผสานกับรูปแบบอื่น ๆ อีกหลายรูปแบบ ซึ่งนักศึกษาต้องออกฝึกปฏิบัติหน้าที่ครูประถมศึกษาเต็มรูปแบบเป็นเวลา 1 ภาคการศึกษาในระบบสหภาค นักศึกษาต้องสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ทุกกลุ่ม ต้องจัดกิจกรรมปกครองและให้บริการแก่นักเรียน ทำการแนะแนวในโรงเรียน ทำงานธุรการทั่วไปและธุรการเกี่ยวกับประสบการณ์วิชาชีพครูประถมศึกษา ทั้งนี้ อาจารย์นิเทศจะร่วมมือกับครูพี่เลี้ยงในการควบคุมดูแลและให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่นักศึกษาที่ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การนิเทศประสบการณ์วิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จะได้ผลดีก็ต่อเมื่อมีการนิเทศนักศึกษา ซึ่งการนิเทศจะต้องประกอบด้วย การนำ การประสาน การสั่งการ เพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ต้องอาศัยหลักและแนวปฏิบัติในการนิเทศการสอน

การนิเทศประสบการณ์วิชาชีพในวิทยาลัยครู

ก. การนิเทศที่วิทยาลัยครูกำเนินการเอง แบ่งอาจารย์นิเทศและลักษณะการนิเทศได้ดังนี้

1. อาจารย์นิเทศที่นิเทศนักศึกษาทั่วไปไม่จำกัดวิชาเอก คือ อาจารย์ทั้งประเภทนิเทศเต็มเวลาและประเภทนิเทศบางเวลา หมุนเวียนกันออกไปนิเทศนักศึกษาตามโรงเรียนต่าง ๆ

2. อาจารย์นิเทศกรายวิชาเอก คือ อาจารย์นิเทศจากภาควิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนวิชาเอก ออกคิิตตามนิเทศนักศึกษาตามโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจเป็นการอยู่นิเทศประจำบางโรงเรียน หรือ หมุนเวียนนิเทศไปหลาย ๆ โรงเรียนที่มีนักศึกษาวิชาเอกที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานอยู่

3. การนิเทศแบบผสม จะมีทั้งอาจารย์นิเทศกรายวิชาเอก และอาจารย์นิเทศที่นิเทศนักศึกษาทั่วไป ร่วมกันนิเทศนักศึกษา ทั้งที่นิเทศประจำในบางโรงเรียน และหมุน

เวียนไปหลาย ๆ โรงเรียน ทั้งนี้ โดยความร่วมมือของอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน ซึ่งจะ เป็นผู้ดูแลนิเทศน์ศึกษาอย่างใกล้ชิด.

ข. การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่จัดแบบกลุ่มโรงเรียน วิทยาลัยครู จะมอบหมายให้กลุ่มโรงเรียนจัดทำแผนการนิเทศเอง โดยวิทยาลัยครูแต่ละแห่งจะจัดให้มีการ ประชุมนิเทศแก่นักศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน ให้เข้าใจหลักการและ วิธีการทุกขั้นตอน ซึ่งจะมอบให้โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีหน้าที่โดยตรงในการจัด ประสบการณ์วิชาชีพครูทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่ควบคุมชั้น งานสอน งานอบรมแนะแนว งานธุรการ และงานพัฒนา ทั้งนี้ วิทยาลัยครูจะมอบหมายให้โรงเรียนทำหน้าที่นิเทศและเป็นผู้ประเมินผลของ นักศึกษาทั้งสิ้น โดยวิทยาลัยครูจะส่งอาจารย์นิเทศก์ทั่วไป ไปร่วมประชุมปรึกษาหารือเป็นครั้งคราว

หลักการนิเทศนักศึกษา ในการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรยึด หลักการดังนี้ (กรมการฝึกหัดครู 2525: 85-86)

1. การนิเทศจะต้องช่วยให้นักศึกษาสามารถค้นหาวิธีทำงานและสามารถตัดสินใจ ปัญหาด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีคนคอยช่วยเหลือตลอดเวลา
2. การนิเทศควรให้นักศึกษาได้ทราบปัญหา รู้จักแยกแยะหรือวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้เกิดความกระจ่าง อันจะเป็นแนวทางไปสู่การแก้ปัญหาได้ตรงจุด
3. การนิเทศจะต้องช่วยให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกรับผิดชอบ และเกิดความเชื่อมั่น ในความสามารถของตน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. ควรช่วยให้นักศึกษามีความคุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการที่มีอยู่ในท้องถิ่น
5. จะต้องให้นักศึกษาเข้าใจชุมชนและเข้าถึงชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ จากชุมชน และในขณะเดียวกันสามารถให้ความช่วยเหลือทางความคิดแก่ชุมชนด้วย
6. การนิเทศจะต้องให้นักศึกษาเกิดความพยายามให้สูงขึ้น และจะต้องเป็นไป ในลักษณะของประชาธิปไตย ไม่เป็นการบังคับให้ปฏิบัติตาม

7. การนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรตั้งอยู่บนหลักการแห่งเหตุผล มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและสามารถประเมินผลได้ด้วยตนเอง

แนวปฏิบัติในการนิเทศการสอน

1. อาจารย์นิเทศหรือผู้นิเทศควรรู้วิธีการนิเทศหลาย ๆ แบบตามสภาพและความแตกต่างของนักศึกษา รวมทั้งโอกาสที่ไปนิเทศการสอน
2. การไปสังเกตการสอนในชั้นเรียนควรสร้างเจตคติที่ดีแก่นักศึกษา โดยให้เกิดความรู้สึกว่าผู้นิเทศไปนิเทศเพื่อให้ความช่วยเหลือ ไม่ใช่เป็นการจับผิด
3. การนิเทศควรเริ่มต้นจากปัญหาของนักศึกษา ไม่ใช่ผู้นิเทศเป็นผู้กำหนด
4. สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการพบปะหรือปรึกษาหารือเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
5. ควรใช้เทคนิคในการวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็น เพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกยอมรับ ซึ่งจะ เป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น
6. ควรให้แรงเสริมแก่นักศึกษามาก เช่น การให้คำชมเชยในสิ่งที่ดี จะทำให้นักศึกษาเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

บทบาท หน้าที่ ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องกันหลายฝ่าย ทั้งในและนอกวิทยาลัยครู ซึ่งแต่ละฝ่ายจะต้องเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือในการดำเนินการ คำนึงการฝึกปฏิบัติ ให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

คณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

คณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึงบุคคลที่สถาบันฝึกหัดครูแต่งตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบในการจัดและดำเนินงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าว วิทยาลัยครูเลย (2526: 4-6) กล่าวไว้ดังนี้

1. งานธุรการ
  - 1.1 จัดลงทะเบียนวิชาที่รับฝึกชอบ
  - 1.2 ทำหนังสือติดต่อประสานงาน
  - 1.3 จัดบริการการพิมพ์
  - 1.4 จัดทำงบประมาณ
  - 1.5 วัสดุครุภัณฑ์
  - 1.6 งานประชาสัมพันธ์ของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
  - 1.7 งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย
2. งานนิเทศ
  - 2.1 จัดระบบ และวิธีการสังเกตการสอน
  - 2.2 จัดบุคลากรนิเทศทั้งภายในและภายนอก
  - 2.3 จัดระบบการนิเทศ
  - 2.4 จัดทำคู่มือและเอกสาร เกี่ยวกับการนิเทศการสอน
  - 2.5 ควบคุมการปฏิบัติงานการนิเทศตลอดทั้งขบวนการ
  - 2.6 งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย
3. งานเตรียมนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพและนิเทศการสอน
  - 3.1 จัดแผนการเรียนการสอน
  - 3.2 จัดทำเอกสาร เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
  - 3.3 ฝึกอบรมทักษะการสอนและซ่อมเสริมทักษะอื่น ๆ
  - 3.4 จัดฝึกงานในหน้าที่ครู
  - 3.5 บริการทางคำปรึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์วิชาชีพครู
  - 3.6 เก็บรวบรวมเอกสารและวัสดุต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
  - 3.7 บริการเกี่ยวกับการพิมพ์เอกสารและวัสดุต่าง ๆ
  - 3.8 งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

4. งานจักนักรักศึกษาฝึกสอน มีดังนี้
  - 4.1 จักหาโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
  - 4.2 จักนักรักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
  - 4.3 จักปฐมนิเทศ ปัจฉินิเทศ และสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์
  - 4.4 งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย
5. งานพัฒนาบุคลากร มีหน้าที่
  - 5.1 ตรวจคุณสมบัติของนักศึกษาก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
  - 5.2 วางแนวทางการปฏิบัติของนักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
  - 5.3 ควบคุมดูแลในก้านความประพฤติให้เหมาะสมกับที่เป็นครู
6. งานวิภคผลและประเมินผล
  - 6.1 วางระบบการประเมินผล
  - 6.2 จักหาและปรับปรุงแบบฟอร์มต่าง ๆ เกี่ยวกับการประเมินผล
  - 6.3 ประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและส่งผลให้แผนกทะเบียน
  - 6.4 ประกาศผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพแก่นักศึกษา
  - 6.5 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนางานของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
  - 6.6 งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

ปรีชา เศรษฐีธร (2524: 360-361) ใกล้เคียงถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่ามีดังนี้

1. ประสานงานกับฝ่ายวิชาการ อาจารย์ผู้สอน
2. จักเตรียมโรงเรียน โดยประสานงานกับภาควิชา และจักอาจารย์นิเทศก์
3. เชิญฝ่ายวิชาการของโรงเรียนประชุมปรึกษางานและรับทราบวิธีดำเนินการ
4. จักนักรักศึกษาและปฐมนิเทศนักศึกษาก่อนออกศึกษาและสังเกต
5. ออกหนังสือแจ้งโรงเรียนล่วงหน้า และทำหนังสือส่งตัวนักศึกษา

อาจารย์นิเทศก์

เจริญผล สุวรรณโชติ (2524: 134-138) ใ้ให้ความเห็นเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์ที่คิดว่า จะต้องมีขอบเขตที่พึงปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

ก. ความเข้าใจอันดีและการให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ควรมีบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. อาจารย์นิเทศก์ควรจะสร้างความสัมพันธ์กับนักศึกษา ให้เขาเกิดความรู้สึกว่าอาจารย์นิเทศก์คือผู้ที่จะให้คำปรึกษาทางวิชาการ มากกว่าที่จะคิดว่าอาจารย์นิเทศก์คือผู้ที่คอยจะวิพากษ์วิจารณ์
2. อาจารย์นิเทศก์จะต้อง "รู้จักครูฝึกสอน" ในโครงการ หรือ อย่างน้อยก็จะต้องมีการบันทึกและการจกเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งที่คนได้เรียนรู้ และรวบรวมเกี่ยวกับนักศึกษาแต่ละคน
3. อาจารย์นิเทศก์ไม่ควรจะไปที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเลย ถ้าหากเมื่อไปแล้วไม่ไปพูดคุยถามละหนักหายกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกคน
4. อาจารย์นิเทศก์ควรจะให้คำปรึกษาที่ถูกต้องเกี่ยวกับข้อบังคับ และเรื่องอื่น ๆ
5. อาจารย์นิเทศก์ควรจะเป็นผู้ช่วยดูแลให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยประสานงานกับครูที่เลี้ยง
6. อาจารย์นิเทศก์ทุกคนควรจะไปดูนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ออกไปฝึกสอนทุกคนในเทอมนั้น แต่จะทำไปบ่อยครั้งแค่ไหนก็ค่อนข้างแล้วแต่โครงการที่ฝึก
7. อาจารย์นิเทศก์ควรมีส่วนเกี่ยวข้องกับในเรื่องการประเมินผลนักศึกษาแต่ละคนว่าไ้ก้าวหน้าไปแค่ไหน
8. อาจารย์นิเทศก์จะต้องช่วยนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในการประเมินผลตนเอง

9. อาจารย์นิเทศก์จะต้องรู้จักที่จะให้คำปรึกษาหารือกับนักศึกษา ไม่ควรใช้ถ้อยคำที่จะทำให้ศึกษามีความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ คำปรึกษาที่ให้ควรเป็นไปในทางบวกมากกว่าทางลบ

ข. การไปเยี่ยมโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การไปเยี่ยมโรงเรียนของอาจารย์นิเทศก์นับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะในการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาแต่ละคราว บัณฑิตมีปัญหาที่ข้องแก่ใจ ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจ ร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครู กับ โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์จึงต้องมีบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. อาจารย์นิเทศก์ต้องทำงานใกล้ชิดกับอาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หรือไมก็กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในชุมชนนั้น ๆ
2. อาจารย์นิเทศก์จะต้องไปที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ
3. อาจารย์นิเทศก์จะเป็นผู้ดูแลนักศึกษาและช่วยให้เขาเข้าใจถึงบทบาทของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ตนกำลังกระทำ หรือชี้ให้เห็นว่าขณะนั้นตัวเขาเองกำลังทำอะไรอยู่
4. อาจารย์นิเทศก์ควรจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างบุคคล 3 ฝ่าย คือ นักศึกษา บุคลากรในโรงเรียน และอาจารย์นิเทศก์เอง

ค. การทำงานร่วมกับครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ควรมีบทบาทเกี่ยวข้องกับครูพี่เลี้ยงดังนี้คือ

1. อาจารย์นิเทศก์ต้องทำงานร่วมกับครูพี่เลี้ยงอย่างใกล้ชิด
2. ในตอนเริ่มแรกของทุก ๆ เทอม อาจารย์นิเทศก์ต้องถือว่าเป็นหน้าที่ของตนที่จะทำการปฐมนิเทศให้ครูพี่เลี้ยงเข้าใจวัตถุประสงค์ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
3. ในกรณีที่อาจารย์นิเทศก์ต้องการแนะนำหรือวิจารณ์ผลงานของนักศึกษา

เพื่อให้ครูที่เลี้ยงร่วมปรับปรุงแก้ไข ต้องกระทำอย่างรอบคอบ และไม่เป็นการทำหนักครูที่เลี้ยง

4. อาจารย์นิเทศก์อาจจะประชุมร่วมกับครูที่เลี้ยงทั้งหมดเป็นครั้งคราว ในขณะที่นักศึกษากำลังสอนเด็กอยู่ในชั้น
5. อาจารย์นิเทศก์ควรมีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานกับผู้อำนวยการโครงการ-การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ผู้บริหาร และคณะอาจารย์ ในการที่จะสัมมนาครูที่เลี้ยงที่สถานฝึกหัดครู ซึ่งควรจัดให้มีขึ้นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
6. อาจารย์นิเทศก์ควรช่วยเหลือครูที่เลี้ยงในการจัดทำค่าวิชาและข้อมูล ที่เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยทั่ว ๆ ไป
7. อาจารย์นิเทศก์จำเป็นต้องทำงานอย่างใกล้ชิดกับคณะครูที่เลี้ยง และในขณะเดียวกันก็ไม่ควรละเลยนักศึกษา อาจารย์นิเทศก์จะไม่ทำหน้าที่เป็นแค่เพียงบุรุษไปรษณีย์

ง. การติดต่อหรือประสานงาน ในการดำเนินงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ควรมีบทบาทและหน้าที่ด้านการติดต่อหรือประสานงาน ดังต่อไปนี้

1. อาจารย์นิเทศก์จะต้องเป็นผู้ประสานงานกับสถานศึกษา ทั้งนี้ไม่ว่าในสถานศึกษานั้นจะมีโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพฝึกโครงการก็ตาม
2. อาจารย์นิเทศก์ จะต้องปรึกษานานหรือกับผู้ผู้อำนวยการ โครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ และการดำเนินงานของครูฝึกสอนอยู่เสมอ
3. อาจารย์นิเทศก์ควรหาโอกาสปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์นิเทศก์คนอื่น ๆ
4. อาจารย์นิเทศก์จะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์ในสถานฝึกหัดครู กับ เจ้าหน้าที่และครูในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้น
5. อาจารย์นิเทศก์จะต้องกระหมักและแสดงออกให้เห็นเสมอ ๆ ถึงความสำคัญของครูที่เลี้ยง ความสำคัญของอาจารย์ใหญ่ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และเจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ ที่ทำงานร่วมกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ครูที่เลี้ยง

เนื่องจากครูที่เลี้ยงมีความสำคัญต่อการฝึกหัดครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ดังนั้น หน้าที่และบทบาทของครูที่เลี้ยงที่มีต่อการฝึกหัดครูและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จึงมีอยู่เป็นจำนวนมากดังที่ เจริญผล สุวรรณโชติ (2524: 148-156) ได้ประมวลไว้ดังนี้

1. ครูที่เลี้ยงต้องศึกษารายละเอียดในหนังสือคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่สถาบันฝึกหัดครูนำมาให้ให้เข้าใจโดยตลอด
2. ครูที่เลี้ยงที่ก็จะต้องถือว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่ง ที่จะต้องเข้ารับการสัมมนาหรือประชุมพิเศษเกี่ยวกับวิธีการทำงานร่วมกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
3. ครูที่เลี้ยงที่ก็จะต้องมีการปรึกษารื้อกับครูที่เลี้ยงด้วยกัน และร่วมกับอาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้น ๆ เพื่อวางแผนการทำงานก่อนที่นักศึกษาจะมาถึงโรงเรียน
4. ในวันที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาเยี่ยมโรงเรียนก่อนที่จะออกมาปฏิบัติงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอย่างแท้จริง ครูที่เลี้ยงและอาจารย์ใหญ่ควรอยู่ก่อนรับเพื่อจะได้แนะนำนักเรียนในชั้นให้รู้จักครูฝึกสอนในภาคเรียนต่อไป แนะนำให้นักศึกษาไปรู้จักนักเรียนที่มีปัญหาในชั้นเรียน เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้สังเกตการสอนของตน
5. การพบปะเพื่อปรึกษารื้อ หรือวางแผนการสอนประจำวัน ระหว่างครูที่เลี้ยงและนักศึกษา นับเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง
6. ครูที่เลี้ยงควรระลึกเสมอว่า คนเป็นครูของนักเรียนในชั้นทั้งหมด และเป็นครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้วย
7. การพบปะกันเป็นการส่วนตัวระหว่างครูที่เลี้ยงและนักศึกษา เพื่ออภิปรายถึงปัญหาในการสอนประจำวัน เป็นสิ่งสำคัญ
8. ครูที่เลี้ยงที่ก็ต้องจกมันที่กเกี่ยวกับการสอนของนักศึกษาทุกครั้งที่ได้ไปสังเกตการสอน

9. ครูพี่เลี้ยงจะต้องสอนนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้เข้าใจถึง เรื่องการจึกการ การดำเนินงาน และการบริหารโรงเรียนควบคู่ไปกับการเป็นครูที่คี่
10. ครูพี่เลี้ยงควรรีให้การแนะนำและช่วยเหลือนักศึกษา ให้รู้จักการทำและ การใช้วัสดุในท้องถิ่น เพื่อทำอุปกรณ์การสอน
11. ครูพี่เลี้ยงควรรหาโอกาสพบปะกันในทุกครูพี่เลี้ยง เพื่อปรึกษาเรื่องความ ก้าวหน้าของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
12. ครูพี่เลี้ยงที่คี่ต้องช่วยนักศึกษาพัฒนาโรงเรียน
13. ครูพี่เลี้ยงจะต้องแนะนำนักศึกษาให้รู้จักชาวบ้าน และรู้ปัญหาต่าง ๆ ในหมู่บ้านที่ตนปฏิบัติงานอยู่
14. เมื่ออาจารย์นิเทศก์ไปเยี่ยมนักศึกษาที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทางโรงเรียนอาจจักให้นักศึกษาได้เข้าสอนนักเรียนทั้งหมด เพื่อให้อาจารย์นิเทศก์มีโอกาส ประชุมหรือสัมมนากับครูพี่เลี้ยง
15. หลังจากการสังเกตการสอนครั้งสุดท้ายของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ควรร่วมมือกับอาจารย์นิเทศก์ในการประเมินผลการสอนของนักศึกษา
16. ครูพี่เลี้ยงควรจึกระบบการสอนไว้ล่วงหน้า และควรฝึกนักศึกษาให้ เข้าใจ การวิเคราะห์ห้เรียน เพื่อให้สามารถสอนแทนได้ในกรณีที่จำเป็น
17. ครูพี่เลี้ยงที่คี่จะต้องเป็นผู้ที่พยายามปรับตนเองให้เป็นครูชั้นอาชีพให้ได้ พยายามเรียนรู้ทุกอย่างที่สามารถจะทำได้ ทั้งที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการศึกษา หรือ เกี่ยวกับ เรื่องราวต่าง ๆ ภายในสังคมของคน ของประเทศ และของโลก
18. ครูพี่เลี้ยงจะต้องระลึกเสมอว่า บทบาท การกระทำ และพฤติกรรม ต่าง ๆ ที่คนได้กระทำให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพเห็นในขณะที่นักศึกษาเหล่านั้นปฏิบัติงาน อยู่กับตน จะเป็นแบบอย่างให้นักศึกษาระทำตาม หรือนำเอาไปเป็นตัวอย่างเมื่อออกไปเป็น ครู

หัวหน้านักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การส่งนักศึกษาออกไปปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาแต่ละรุ่น ถ้ามีนักศึกษาตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จำเป็นต้องมีนักศึกษานู๋หนึ่งทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่ม ดำเนินการประสานงานและปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

กรมการฝึกหัดครู (2525: 70-71) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของหัวหน้านักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพว่ามีดังนี้

1. ติดต่อประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ผู้ควบคุมนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพของโรงเรียน ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับงานต่าง ๆ ที่นักศึกษาต้องปฏิบัติร่วมกัน
2. ติดต่อประสานงานกับสภานักศึกษาหรือสโมสรนักศึกษา หรือองค์การ - นักศึกษาของวิทยาลัย ในกรณีที่มีกิจกรรมบางอย่างที่นักศึกษาจะต้องทราบ โดยแจ้งผ่านอาจารย์นิเทศก์ และขออนุมัติก่อนที่จะปฏิบัติภารกิจ ๆ เพื่อป้องกันข้อบกพร่องหรือการเสียหายประโยชน์ของนักศึกษาเอง หรือแก่การสอน
3. คักเตือนนักศึกษาภายในหน่วยของคณะเมื่อเห็นว่าปฏิบัติตนหรือปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามหน้าที่ อันจะก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้นั้นหรือส่วนรวม หรือข้อชื่อเสียงของวิทยาลัย
4. ปฏิบัติงานและปฏิบัติตนให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ และเกิดผลดีต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
5. เป็นประธานในการประชุมปรึกษาหารือในกิจการของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
6. ทำหน้าที่เช่นเดียวกับนักศึกษาคนอื่น ๆ
7. ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการศึกษาโรงเรียนในการปรับปรุงโรงเรียนและพัฒนาชุมชน

8. เป็นผู้นำนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ออกช่วยงานประเพณีชุมชน โดยได้รับความเห็นชอบจากโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

วิทยาลัยครูเลข (2526: 14-16) - โถก่ลาวถึงบทบาทและหน้าที่ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ว่า

1. ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยเคร่งครัด
2. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับครูพี่เลี้ยงและคณะครูในโรงเรียน
3. แสวงหาความรู้ในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ และศึกษาวิธีการใหม่ ๆ แล้วนำมาใช้ให้เกิดการเรียนรู้
4. ขอคำแนะนำในการปฏิบัติงานจากครูพี่เลี้ยง ครูใหญ่ และอาจารย์นิเทศก์
5. วางโครงการสอนและทำบันทึกการสอนล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์
6. ส่งบันทึกการสอนให้ครูพี่เลี้ยงตรวจก่อนทำการสอน
7. เอาใจใส่ในการทำงาน การปกครองนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย
8. พยายามเรียนรู้เพื่อความเป็นไปในชั้นที่ตนเข้าสอนให้มากที่สุด โดยเฉพาะการศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล
9. รับผิดชอบงานในหน้าที่ ไม่ละเลยหรือทอดทิ้งให้เกิดความบกพร่องเสียหาย
10. นักศึกษาทุกระดับต้องฝึกสอนสัปดาห์ละไม่ต่ำกว่า 8 ชั่วโมง และไม่เกิน 12 ชั่วโมง
11. เข้าร่วมสัมมนา หรือเข้าร่วมประชุมทุกครั้งตามวัน เวลาที่วิทยาลัยหรือโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพกำหนด

ปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การดำเนินงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของสถาบันผลิตครู โดยทั่วไปมักประสบปัญหาหลายด้าน ความรุนแรงมากน้อยของปัญหาในแต่ละสถาบันจะแตกต่างกันไปตามสภาพท้องถิ่นและสภาพความเหมาะสมของบุคลากรผู้เกี่ยวข้องในสถาบันนั้น ๆ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ พอจะสรุปได้ดังข้อเขียนของ เจริญผล สุวรรณโชติ (2524: 99-102) ซึ่งกล่าวถึงปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่พบในสถาบันผลิตครู ของประเทศไทยดังนี้

ก. ปัญหาค้นการบริหาร

ฝ่ายอำนวยการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มักจะประสบปัญหาดังต่อไปนี้

1. ขาดการประสานงานกับองค์กรอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
2. ขาดการสนับสนุนจากสถาบัน
3. การปฏิบัติงานขาดระบบการทำงานที่ดี
4. ขาดงบประมาณที่ระดมมาใช้เพื่อกิจการนี้โดยเฉพาะ
5. ความเป็นอิสระในการบริหารงานไม่มีเท่าที่ควร
6. ขาดสวัสดิการให้กับผู้ปฏิบัติงาน

ข. ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร

บุคลากรในโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีหลายฝ่าย แต่ละฝ่ายก็มักจะมีปัญหาของตนดังต่อไปนี้

1. ผู้อำนวยการฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้
  1. ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของผู้ทำหน้าที่นี้
  2. ลักษณะบ่งความเป็นผู้นำและบุคลิก
  3. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลทุกฝ่าย
  4. ความคิดสร้างสรรค์และความกตริเริ่ม

5. ความรับผิดชอบหน้าที่ที่จะต้องทำควบคู่ไปกับงานอื่น ๆ
6. การประสานงานและร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน

2. อาจารย์นิเทศก์ อาจสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

ประสบการณ์วิชาชีพ

เพียงสำเร็จการศึกษา

ฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการนิเทศมาโดยเฉพาะ

อื่น ๆ มีความยากลำบากและสัมพันธ์กันเฉพาะในหน้าที่การงาน

นิเทศก์เต็มเวลา

1. จำนวนอาจารย์นิเทศก์ไม่พอเพียงกับจำนวนนักศึกษาฝึก
2. ประสบการณ์ในการนิเทศมีน้อย ส่วนมากเป็นอาจารย์นิเทศก์ที่
3. อาจารย์นิเทศก์ไม่ได้รับการฝึกอบรมหรือศึกษาในเรื่องการ
4. การประสานงานระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับอาจารย์ในวิชา
5. อาจารย์นิเทศก์จะต้องเป็นผู้สอนในสถาบัน ไม่ได้เป็นอาจารย์
6. การอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนวิทยากรใหม่ ๆ มีไม่พอเพียง

3. ครูพี่เลี้ยง ประเด็นสำคัญ ๆ มีดังนี้

1. คุณภาพของครูพี่เลี้ยง ซึ่งยังมีไม่เพียงพอและเหมาะสมกับการเป็นผู้นิเทศก์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
2. นโยบาย ปรัชญา ความมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ถูกบิดเบือนและไม่เข้าใจหลักการฝึกหัดครูที่แท้จริง
3. ทักษะคติในก้าการศึกษาและนวัตกรรมทางการศึกษาของครูพี่เลี้ยง มีการเปลี่ยนแปลงน้อยและเป็นไปอย่างช้า ๆ
4. สภาวะเศรษฐกิจส่วนบุคคลและงบประมาณของรัฐที่จะช่วยเหลือทั้งในก้านส่วนตัวและในก้านสถาบันมีน้อยและกระจายไม่ทั่วถึง

5. สภาวะการส่งเสริมวิทยฐานะเพื่อให้ครูที่เลี้ยงไก่มีส่วนเพิ่มพูนคุณภาพกระทำได้น้อยมากนัก

6. อุณหภูมิในการ เป็นครูที่เลี้ยงไก่ถูกฝึกเพื่อกิจการนี้

4. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มักจะปรากฏปัญหาดังนี้

1. นักศึกษาได้รับการฝึกเพื่อสร้างเสริมสมรรถภาพในการเป็นครูน้อย ทั้งนี้ เพราะสถาบันฝึกหัดครู เน้นการฝึกเพื่อความเป็นครูน้อย ส่วนใหญ่จะไปเน้นสมรรถภาพทางความรู้

2. นักศึกษาเกิดความยุ่งยากในการที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม อันเป็นสาเหตุให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

3. นักศึกษาได้รับการนิเทศจากผู้นิเทศกันน้อยเกินไป ทำให้การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพในการ เป็นครูไม่สมบูรณ์เต็มที่

4. เศรษฐกิจของนักศึกษา อยู่ในเกณฑ์ต่ำและปานกลางอันเป็นผลมาจากเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาก็คือเป็นการฝึกโดยไม่ได้รับเงินค่าตอบแทนแต่อย่างใด การลงทุนเพื่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพจึงไม่สามารถลงทุนได้ หรือถ้าลงทุนก็เป็นการลงทุนที่น้อย รวมทั้งปัญหาที่เกิดจากโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งไม่สามารถสนับสนุนทางการเงินได้ จึงทำให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพไม่สามารถลงทุนเพื่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลได้

5. ครูใหญ่ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สรุประเด็นปัญหาที่สำคัญได้ดังนี้

1. ความเข้าใจของครูใหญ่ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ส่วนใหญ่มักจะเข้าใจว่าหน้าที่ในการบริหารงานโรงเรียนของครูใหญ่ คือการบริหารงานธุรการโรงเรียน ไม่ใช่การบริหารงานวิชาการ จึงไม่เห็นความจำเป็นของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

2. ทักษะของครูใหญ่ที่มีต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มักจะเข้าใจกันว่า การที่นักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้น เป็นการไปช่วยครูประจำทำการสอน

หรือ ไปเพื่อทดแทนครูที่ขาด ที่แท้จริงแล้ว การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาคือการ
เรียนทางภาคปฏิบัติ ซึ่งครูใหญ่จะต้องทำหน้าที่เป็นตัวกลางหรือตัวเชื่อมในหมู่ครูที่เลี้ยง
นักศึกษา และอาจารย์นิเทศก์ หากครูใหญ่ได้รู้ถึงบทบาทที่สำคัญของงานเช่นนี้แล้ว ก็น่าจะเชื่อได้
ว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพจะประสบความสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น การขาดแคลนครูใหญ่ที่มี
ความเข้าใจในระบบการผลิตครูจึงเป็นปัญหาสำคัญ

3. ครูใหญ่บางโรงเรียนมีทัศนคติต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพใน
ทำนองว่า หากรับนักศึกษาเข้ามาสอนแล้ว จะทำให้การเรียนของนักเรียนของแก่อนลง

ปัญหาในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในประเทศไทยอาจสรุปได้ว่า ปัญหาที่
เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาทางก้นระบบของการจัดการศึกษาของประเทศ และเกิดจากความไม่
เข้าใจ หรือยอมเป็นผู้ไม่เข้าใจในปรัชญาของการฝึกหัดครูอย่างแท้จริง รวมทั้งปัญหาทางก้น
บุคลากร ซึ่งจะต้องได้รับการฝึกฝนทางก้นการฝึกหัดครูอีกมาก ปัญหาใหญ่ ๆ เหล่านี้เป็น
บ่อเกิดของความผิดพลาดในการจัดการฝึกหัดครูของไทยเรามาตั้งแต่ต้น จนทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ
ตามมาอีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือปัญหาทางการศึกษาในระดับต่าง ๆ ทั้ง 3 ระดับ
(เจริญผล สุวรรณโชติ 2524: 99-102)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเพื่อปรับปรุงมาตรฐานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่มีผู้ทำไว้นั้น มุ่งในแง่
ต่าง ๆ หลายลักษณะ เช่น ปัญหาทั่วไปและความต้องการของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ปัญหาใน
การนิเทศ บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การศึกษา
โครงการฝึกเพื่อการวางแผนปรับปรุง การศึกษาองค์ประกอบที่จะใช้พิจารณาในการเตรียม
อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน การศึกษาสาเหตุแห่งความล้มเหลวในการสอนของนักศึกษาฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นต้น

งานวิจัยในประเทศไทย

ฉันทลักษณ์ ศรีนิลทา ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของอาจารย์ช่วยฝึกสอนที่มีต่อการฝึกสอน เพื่อเป็นการสำรวจความพึงพอใจของครูที่เลี้ยง และปริมาณความช่วยเหลือที่ครูที่เลี้ยงได้ให้แก่ฝึกสอนจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ครูที่เลี้ยงส่วนใหญ่คิดว่าตนได้ให้ความช่วยเหลือแก่ฝึกสอนค่อนข้างมาก แต่ฝึกสอนกลับเห็นว่าครูที่เลี้ยงปฏิบัติไม่ปานกลาง และน้อย ครูที่เลี้ยง ต้องการประสานงานกับอาจารย์นิเทศก์ให้มากขึ้น ต้องการได้รับการทางเสตทศศึกษาจากนิสิตและจากสถาบันฝึกหัดครู (ฉันทลักษณ์ ศรีนิลทา 2508: บทคัดย่อ)

ปัญหาของครูที่เลี้ยงที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงาน จะทำให้เกิดผลเสียหายแก่การปฏิบัติงานของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพไปทั่ว จากการศึกษาของ จัก ฤทธิไธสง เรื่องทัศนคติของนักเรียนฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา ที่มีต่อการฝึกสอนตามโครงการฝึกหัดครู-ชนบท ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่าปัญหาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพส่วนหนึ่ง เนื่องจากครูที่เลี้ยงแนะนำการสอนในชั้นเรียนให้น้อย ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ กับอาจารย์นิเทศก์ และครูใหญ่ และครูที่เลี้ยงมีน้อยเกินไป ทำให้ไม่มีความเข้าใจระหว่างกัน อาจารย์นิเทศก์และครูที่เลี้ยง ให้คำแนะนำขัดแย้งกันในบางครั้ง นักศึกษาไม่ทราบจะปฏิบัติตามใครดี (จัก ฤทธิไธสง 2508: 120)

สุนา ไทลิ่งคะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหานิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกหัดครูชนบทของสถาบันฝึกหัดครู พบปัญหาสำคัญคือ โครงการฝึกหัดครูชนบท ได้รับความร่วมมือปานกลาง ขาดงบประมาณสนับสนุน อาจารย์นิเทศก์ขาดความรู้ในการพัฒนาชนบท และคนในท้องถิ่นขาดความกระตือรือร้น กิจกรรมของนักศึกษากำหนดความเป็นผู้นำในชนบทไม่ได้รับผลสำเร็จเท่าที่ควร (สุนา ไทลิ่งคะ 2510: บทคัดย่อ)

ในปี 2515 สาตีทิพย์ ศรีสุทธิ ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทของวิทยาลัยครูยะลา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ครูที่เลี้ยงพบปัญหาเช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของสุนา ไทลิ่งคะ และพบปัญหาเพิ่มขึ้นคือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพไม่มา

ขอความช่วยเหลือแนะนำจากครูพี่เลี้ยง นักศึกษาไม่ชวนช่วยทำอุปกรณ์การสอน ซากหักงอในการสอน ส่วนปัญหาท่านอาจารย์นิเทศก์พบว่า อาจารย์นิเทศก์มีปัญหาเรื่องเวลาที่จะช่วยเหลือแนะนำนักศึกษาอย่างเพียงพอ เพราะมีงานอื่นอีกมาก การประชุมสัมมนาก็จัดถี่ไม่มากเท่าที่ควร นอกจากนี้ก็ยังพบปัญหาการขาดงบประมาณ

มณฑล จันทบุรี เขตสุโขทัย ทำการวิจัยปัญหาความต้องการของครูพี่เลี้ยง ในการนิเทศการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนปีสองระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง จากวิทยาลัยครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ครูพี่เลี้ยงประสบปัญหาดังนี้

1. ไม่มีเวลาให้นักศึกษาปีสองประสบการณ์วิชาชีพฝึกกิจกรรม เฉพาะประกอบการสอน
2. ไม่มีความสนิทสนมกับอาจารย์นิเทศก์จากวิทยาลัยครู
3. ไม่ทราบแนวที่จะปฏิบัติในการร่วมปรึกษากับอาจารย์นิเทศก์
4. ไม่มีเวลาจะชี้แจงแก่นักศึกษาปีสองประสบการณ์วิชาชีพ หลังจากการสังเกตการสอน
5. ไม่มีเวลาเตรียมการ เพื่อสาธิตการสอน
6. ไม่มีอุปกรณ์ใช้เพียงพอเพียง
7. เมื่อเสร็จสิ้นการปีสองประสบการณ์วิชาชีพ มีปัญหาในการปกครองชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น

ครูพี่เลี้ยงมีความต้องการด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ต้องการให้นักศึกษาปีสองประสบการณ์วิชาชีพมีความรู้ในวิธีสอนและสามารถใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับเด็กนักเรียนและเนื้อหาวิชา
2. ต้องการให้วิทยาลัยครูช่วยเหลือโรงเรียนด้านอุปกรณ์การสอน
3. ต้องการให้วิทยาลัยครูจัดทำหนังสือคู่มือ และอบรมวิชาการนิเทศการสอนให้แก่ครูพี่เลี้ยง (มณฑล จันทบุรี เขตสุโขทัย 2515: บทคัดย่อ)

สมประสงค์ ประสงค์เงิน ก็ไต่ศึกษาปัญหาของอาจารย์นิเทศน์ในมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ พบว่ามีปัญหาเรื่องอาจารย์นิเทศน์ไม่พอเพียง ขาดงบประมาณดำเนินการ ปัญหาการจัดหาโรงเรียนที่จะส่งนักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และปัญหาครูพี่เลี้ยงไม่กล้า คำนึงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (สมประสงค์ ประสงค์เงิน 2517: บทคัดย่อ)

พิศวง ชรรมพันธ์ ใ้ทำการศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของวิทยาลัยครู บ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบปัญหาสำคัญคือ นักศึกษามีปัญหาการปกครองชั้น ชกทักษะการใช้ภาษา และทักษะการสอน ขาดความอบอุ่นใกล้ชิดกับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศน์ อาจารย์นิเทศน์มี เวล่าน้อย จำนวนอาจารย์นิเทศน์ไม่พอเพียงกับจำนวนนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (พิศวง ชรรมพันธ์ 2519: บทคัดย่อ)

ในปี 2520 ชิน บุญญาภาพ เกลียพันธ์ ชจรณกฤตติ วิวัฒน์ ใจเพียง บรรจบ วงศ์ยัง และสมัย รื่นสุข ใ้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของอาจารย์นิเทศน์ใน วิทยาลัยครูภาคใต้ ส่วนกลางของประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และ ภาคกลางตามลำดับ ผลการวิจัยทั้ง 5 ฉบับสรุปได้ดังนี้

1. ไม่ควรจำกัดอายุและระกับการศึกษาของอาจารย์นิเทศน์
2. อาจารย์นิเทศน์ควรจะได้สอนในวิทยาลัยครูมาแล้วอย่างน้อย 3 ปีก่อนออก นิเทศการสอน และควรมีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนประถมศึกษามาก่อนด้วย
3. อาจารย์นิเทศน์ควรเป็นผู้มีความรับผิดชอบ มีอารมณ์มั่นคงหนักแน่น และมีความสามารถในการสาธิตการสอนให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพดูได้
4. อาจารย์นิเทศน์ควรเป็นผู้รายงานความเคลื่อนไหวและกิจการภายใน วิทยาลัยใ้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพและชุมชนใกล้เคียง
5. อาจารย์นิเทศน์ควรร่วมปรึกษาหารือกับครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นระยะ ๆ
6. อาจารย์นิเทศน์ควรเข้าร่วมในการฝึกและอบรมครู ที่หน่วยงานการศึกษา ในท้องถิ่นจกชั้น

7. อาจารย์นิเทศก์ควรขอความร่วมมือจากชุมชนในการให้สวัสดิการด้านความปลอดภัยแก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
8. หน่วยงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพควรเป็นหน่วยงานอิสระในการดำเนินงาน
9. ควรจะให้มีการสรรหาอาจารย์นิเทศก์มาจากภาควิชาต่าง ๆ ภายใต้อัตลักษณ์ที่ตกลงกันไว้
10. การสัมมนาหรือฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีสอนระหว่างอาจารย์นิเทศก์ และครูที่เลี้ยงนั้น ควรจัดให้มีขึ้นเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ
11. อาจารย์นิเทศก์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ควรเป็นอาจารย์นิเทศก์เต็มเวลา
12. ควรมีการเตรียมอาจารย์นิเทศก์ทุกคนอย่างเข้มข้นในระยะเวลาหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์นิเทศก์ผู้ไม่เคยมีประสบการณ์เรื่องการนิเทศมาก่อน
13. หน่วยงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ควรมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของอาจารย์นิเทศก์เป็นระยะ ๆ
14. การจักยานพาหนะให้พอเพียงในการนิเทศเป็นสิ่งจำเป็นมาก

การวิจัยในต่างประเทศ

วอห์น (Lowell A. Vaughn 1961: 1461-A) ได้ศึกษาโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาเพื่อวางแผนปรับปรุงโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของรัฐมินเนโซตา พบว่ามีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการเลือกโรงเรียนที่จะร่วมในโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการคัดเลือกครูที่เลี้ยง การจักฝึกอบรมผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครูที่เลี้ยง เวลาที่ครูที่เลี้ยงจะทำหน้าที่นิเทศการสอน การให้รางวัลตอบแทนแก่ครูที่เลี้ยง แหล่งที่จะให้เงินสำหรับนำมาใช้ในโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

เดอ กรานา (Lydia D. De Grana 1966: 780) ได้ศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของครูที่เลี้ยง ซึ่งทำงานร่วมกับโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของมหาวิทยาลัยเพอร์โตริโก พบปัญหาสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาในการช่วยนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ให้สามารถประเมินผลตนเอง และเข้าใจในระเบียบวินัยตามระบอบประชาธิปไตยขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
2. ไม่มีเวลาที่จะช่วยให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้ลงมือวิธีการสอนหลาย ๆ วิธี และไม่สามารถจะช่วยให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีความเจริญงอกงามในก้นข้าง ๆ
3. นักศึกษาขาดความรู้ในวิธีการสอน และขาดทักษะในการเรียนรู้สิ่งทั่ว ๆ ไปอย่างถูกต้อง
4. ครูที่เลี้ยงประสบการณ์จำนวนมากในการช่วยเตรียมบันทึกการสอนที่ดี และประสบการณ์มากในการตั้งคำถามที่เหมาะสมกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
5. ในขณะร่วมงานกับนักศึกษา ครูที่เลี้ยงไม่มีเวลาสนใจเด็กนักเรียนในชั้นของตนเป็นรายบุคคล

จากการศึกษาของ เกอ กรานา ในครั้งนี้ พบว่าครูที่เลี้ยงต้องการให้หน่วยงานทางด้านการศึกษารัฐ และมหาวิทยาลัยเปอร์โตริโก ร่วมกันจัดบริการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการนิเทศการสอนในแบบให้เปล่าแก่ครูที่เลี้ยง ต้องการให้มีเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลที่จะทำหน้าที่ครูที่เลี้ยง และในการนิเทศการสอนนั้น ครูที่เลี้ยงต้องการให้มีการตอบแทนเป็นเงิน นอกจากนั้น ยังต้องการให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ มีความพร้อมมากกว่าที่เป็นอยู่เมื่อจะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

จอห์นสัน (Peter James Johnson 1964: 4569—A) ได้ศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะใช้พิจารณาในการเตรียมครูที่เลี้ยงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐจอร์เจีย พบว่า จะต้องฝึกฝนให้ครูที่เลี้ยงที่มีความสามารถที่จำนวนมากขึ้น จัดให้มีการสมนาคุณด้วยเงินเพื่อเป็นการเร้าให้ครูที่เลี้ยงร่วมงานในโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้วยความเต็มใจ

ในต่างประเทศเห็นความสำคัญของการนิเทศการสอน เทียบเท่ากับวิชาชีพชั้นสูงอย่างหนึ่ง และเห็นว่าผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครูที่เลี้ยงใต้นั้น จะต้องผ่านการฝึกฝนอบรมวิธีการนิเทศการสอนมาแล้ว

คุก (Dan Boy Cook 1960: 3465-A) ได้ศึกษาวิจัยถึงสิ่งที่จะช่วยให้โครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมีคุณภาพที่ดีขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ในการที่จะทำให้โครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพประสบผลสำเร็จด้วยดี จะต้องปฏิบัติต่อบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการนี้ ในด้านครูที่เลี้ยงนั้น คุก เสนอผลของการวิจัยว่า จะต้องให้ครูที่เลี้ยงมีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ผ่านการศึกษาอบรมวิชาพิเศษการสอนมาแล้ว และได้รับความสำเร็จในการสอนมาแล้ว 2-5 ปี ส่วนครูที่เลี้ยงในโรงเรียนสาธิต ควรต้องมีความรู้และประสบการณ์ระดับปริญญาโท ผ่านการศึกษาอบรมวิชาพิเศษการสอน รวมทั้งมีความสำเร็จในการสอนมาแล้ว 3-5 ปี

นอกจากนี้ แอปพลิเคชัน และแลสลีย์ (Applegate, J.H. and Thomas J. Lasley 1982: 15-18) ได้สำรวจปัญหาของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา จากความคิดเห็นของครูที่เลี้ยง จำนวน 25 คน ซึ่งทำหน้าที่พิเศษการสอนของนักศึกษาจากวิทยาลัยครู 10 แห่ง ในสหรัฐอเมริกา ได้ปัญหาทั้งหมดจำนวน 76 ปัญหา แล้วสรุปประเด็นสำคัญได้ 48 ปัญหา จากนั้นได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาเหล่านั้นจากอาจารย์ 10 สถาบัน จำนวน 172 คน ซึ่งอาจารย์ 10 สถาบัน ได้ให้ความสำคัญของปัญหาค่าความล้มเหลวดังนี้

- อันดับ 1. อาจารย์ไม่รู้ว่าวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยมีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์สิ่งใดในการให้นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- อันดับ 2. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขาดงานบ่อย ๆ และ/หรือมีความซักซ้าเป็นประจำ
- อันดับ 3. นักศึกษาไม่ทำใ้สภทศนุปรกรณ
- อันดับ 4. นักศึกษาไม่เคยถามปัญหาใด ๆ จากครูที่เลี้ยง
- อันดับ 5. นักศึกษามีความยุ่งยากในการเตรียมการสอน
- อันดับ 6. นักศึกษาไม่สามารถให้คำแนะนำที่กระจ่างซักแก่นักเรียน
- อันดับ 7. อาจารย์ไม่เคยมีเวลาเพียงพอที่จะพบปะพูดคุยและร่วมงานกับนักศึกษา
- อันดับ 8. นักศึกษาไม่มีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมในห้องเรียน หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝัน

อันกับ 9. วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยดูเหมือนจะไม่กระหมกว่านักศึกษาได้ทำอะไร
ไปแล้ว หรือ ควรจะทำอะไรต่อไป

อันกับ 10. นักศึกษามีท่าทีว่าไม่สนใจที่จะรู้จักกับครูคนอื่น ๆ ในอาคารเรียน
เกี่ยวกับ

อันกับ 11. นักศึกษาไม่ค่อยเตรียมตัวก่อนที่จะมาทำการสอน

อันกับ 12. นักศึกษาไม่จัดการหรือดำเนินการปะทะสัมพันธ์กับนักเรียน ให้สมกับ
ที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง

อันกับ 13. วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ไม่ให้ความช่วยเหลืออาจารย์ในการ
ทำงานร่วมกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ริคแมน และ ฮอลโลเวล (Rickman, L.W. and John Hollowell 1981: 176-
179) ได้ออกแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุของความล้มเหลวในการสอนของ
นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้แบบสอบถามอาจารย์นิเทศก์ จำนวน 17 คน และครู
ที่เลี้ยงจำนวน 254 คน ซึ่งอาจารย์และครูที่เลี้ยงเหล่านี้จะมีนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพอยู่
ในความดูแลของตนอย่างน้อย 1 คน ในช่วงปี พ.ศ. 2516 - 2521 พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญ
ที่เป็นสาเหตุของความล้มเหลว เรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมและวินัยในห้องเรียน

ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน

ปัญหาเรื่องวิธีการสอนที่ไม่เหมาะสม

ขาดการตระหนักในเรื่องความสำคัญของวิชาชีพครู

ขาดบุคลิกภาพที่ดี

ไม่เข้าใจหน้าที่ของตน และมีความล้มเหลวในการเพิ่มพูนความสามารถ

วางตัวไม่เหมาะสมกับสังคมภายในโรงเรียน